Cukierki

Kategorie: Przedmioty

Na terenie getta funkcjonowało kilkadziesiąt wytwórni cukierków, z czego zaledwie część była zalegalizowana. Większość cukierków produkowano domowymi metodami, po czym najczęściej dzieci sprzedawały je na ulicach getta. Wytwarzano je najczęściej z żółtego, mniej wartościowego cukru bądź sacharyny. W kwietniu 1941 r. zamknięto 13 legalnych i 43 nielegalnych wytwórni, a skonfiskowane cukierki przekazano do sklepu dietetycznego R II oraz do szpitali.

Mordechaj Chaim Rumkowski, zwalczający wszelki nielegalny handel, rozpoczął też walkę z handlem cukierkami. Zakaz produkcji i handlu wyrobami cukierniczymi został podany do wiadomości 11 maja 1941 r. (Obwieszczenie nr 263). Uzasadnieniem zakazu miały być szkodliwe substancje znajdujące się w produktach oraz niehigieniczne warunki produkcji. W ciągu ośmiu dni od ogłoszenia zakazu, należało wyprzedać zapasy, po tym terminie S?u?ba Porz?dkowa (vide) została zobowiązana do konfiskaty cukierków, a sprzedający mieli być ukarani grzywną. Zakaz łamano i w dalszym ciągu odbywała się nielegalna produkcja. Po konfiskacie urządzeń wykorzystywano domowe sposoby produkcji, np. irysy wytwarzano na żeliwnej płycie rynsztokowej. Skłoniło to Przełożonego Starszeństwa Żydów (vide) do zaostrzenia walki: 18 lipca na murach rozplakatowano kolejne obwieszczenie (obwieszczenie nr 292), grożące nielegalnym producentom cukierków karą trzech miesięcy więzienia i konfiskatą towarów, a osobom sprzedającym – aresztem, konfiskatą towaru i pozbawieniem całej rodziny zasiłku. Jednocześnie Rumkowski polecił otworzyć przy ul. Otylii na Marysinie (vide) fabrykę cukierków, soków i marmolady.

W „Geto-Cajtung” (vide) z 1 sierpnia 1941 r. (nr 15) zamieszczono wykaz pierwszej grupy skazanych za nieprzestrzeganie zakazu handlu wyrobami cukierniczymi. Było to 5 producentów, 5 handlarzy i 6 pomocników, a kary sięgały od kilku dni do trzech miesięcy aresztu i obejmowały utratę prawa do zasiłku na miesiąc bądź zupełnie. Na fali walki z handlem prowadzonym przez nieletnich,

Rumkowski ogłosił powołanie do życia 22 lipca 1941 r. Sądu dla Młodocianych (vide) W aktach tego sądu znajdują się akta spraw dzieci złapanych na handlu cukierkami i sacharyną. Zatrzymane dzieci (kierowane z dowodem rzeczowym w postaci cukierków!) najczęściej tłumaczyły się brakiem wiedzy, że handel nimi był nielegalny, a chciały pomóc rodzicom w zdobyciu funduszy do wykupienia racji. Z kolei wzywani przed Sąd rodzice zaświadczali, że nie wiedzieli o tym handlu i dzieci do tego nie zmuszali. Przy pierwszym zatrzymaniu Sąd udzielał najczęściej jedynie upomnienia. We wrześniu 1941 r. z okazji świąt Rosz ha-Szana wszyscy skazani za tzw. przewinienia cukierkowe zostali objęci amnestią.

Jednocześnie Rumkowski obdarował dzieci od 2 do 7 lat 50-gramową torebką z cukierkami i kartką z życzeniami noworocznymi. Rozdano około 30 tys. takich prezentów. Ponownie taki prezent z landrynkami z fabryki na Marysinie dzieci otrzymały z okazji Chanuki w 1941 r. oraz w 1942 r. – wtedy przydział był większy, aż 200-gramowy. Być może wynikało to z drastycznie zmniejszonej liczby dzieci po deportacji z września 1942 r. (vide Szpera). Rumkowski miał w zwyczaju obdarowywać cukierkami dzieci, które widział bawiące się na ulicy. W przydziałach żywnościowych pojawiały się sporadycznie 50-gramowe porcje cukierków. W maju 1942 r. sprzedażą cukierków, których cenę podniesiono z 5 do 20 mk za kilogram, starano się zwalczyć brak gotówki w Kasie Głównej (vide). Miał to być też sposób na zbicie wysokiej ceny sacharyny na czarnym rynku – jedna tabletka kosztowała 50 fen. Koszt jednego cukierka sięgał 3 fen. W lutym 1943 r. w przydziałach bajrackich wydawano po 100 g cukierków w cenie 4 mk, co ponownie miało służyć ściągnięciu pieniędzy z rynku i uzupełnieniu braków w Kasie Głównej. W marcu 1943 r. przydzielono wszystkim jako dodatkowe racje 50-gramowe porcje cukierków w cenie 2 mk.

Wytwórnia cukierków i marmolady działała na Marysinie przy ul. Otylii. Do marca 1942 r. była pod zarządem Salomona Hercberga (vide). W maju 1943 r. kierownikiem została Guta Gertler (ur. 1910), żona Micha?a Gertlera (vide). Po wyłączeniu ul. Otylii z getta w związku z planowanym założeniem na tym terenie obozu dla polskich dzieci (vide) została przeniesiona na ul. Jonszera. W sierpniu 1943 r. pojawiła się informacja o jej zamknięciu do odwołania z powodu braku produktów.

Ewa Wiatr

Źródła

APŁ, 278/464, s. 90-104; ibid., 278/1922; Kronika, t. 1, s. 181, 24.04.1941; s. 243, 20.07.1941; s. 249, 23.07.1941, s. 285, s. 292, wrzesień 1941; s. 394, 21.12.1941; t. 2, s. 229-230, 24.05.1942, s. 526, 7.10.1942; t. 3, s. 63, 24.02.1943; s. 84, 07.03.1943; s. 131, 29.03.1943; „Geto-Cajtung”, 1.08.1941, nr 15, s. 1.

Tagi

aprowizacja głód życie codzienne

Data aktualizacji: 12-10-2026

Data dodania: 07-08-2025